

подготовка и координация на борческите сили на българския народ. В резултат Раковски се заема със създаване на единен център за ръководство на движението. Неговите последователни усилия намират израз в учредяването на Върховното народно българско тайно гражданско началство /ВНТГН/, възникнало в Букурещ, предполага се, най-късно в края на 1866 г. Съставени са от Раковски и под влияние на неговата концепция важни документи, въвеждащи основни принципи на организационен живот. Това са "Привременен закон за народните горски чети за 1867-мо лето" /1 януари 1867/ и приетия през май с.г. от четата на П. Хитов "Закон за българското народно въстание, по който ще се управлява българската народна войска в 1867 г." - документи, публикувани отдавна и анализирани обстойно в историческата литература.¹⁶

С оглед на темата ни е особено съществен въпросът за отношението на Г. Раковски към съмишлениците в родината. За намиращия се от десетилетие зад граница ръководител е естествен приоритет постоянната и жива връзка с тях. Огромната му кореспонденция говори недвусмислено за желание да умножава привържениците на идеята за възкресяване на българската държава чрез безкомпромисна борба срещу османското господство. Виждайки в бъдещата четническа акция преди всичко начален тласък за масово народно въстание, Раковски естествено изисква мобилизиране на всички съпричастни към голямата идея. За целта той, изглежда, е разчитал на познатите нему дейци да съживят съществуващите тук-там слабо комуникаращи помежду си патриотични дружинки и групички от революционни привърженици. Запознат с нестабилността на тези ядра при трудните условия в империята и тяхната взаимна необвързаност, той едва ли е подценявал организационните задачи, макар на пръв поглед да отдава повече значение на пропагандата. Обичайна практика за Раковски още през 1861 - 1862 г. е тайното изпращане на емисари-агитатори, на които възлага и организационно-технически поръчения и координационни задачи, каквито впрочем предвижда и в първия си план от 1858 г.

В началото на 1866 г., ориентирайки се към новия курс, Раковски, както споменах, активизира комуникациите с родината. Показателна е подновената връзка с Васил Левски, обстоятелствата около която изясних в едно свое по-ранно проучване въз основа на сведения от Хр. Иванов - Големия и отец Геннадий Ихтимански. Приемам за достоверно твърдението на о. Геннадий, че Левски е бил призован от Раковски и именно по тази причина заминава за Румъния през втората половина на февруари 1866 г., когато напуска неочаквано учителското място във Войнягово.¹⁷ След няколкомесечен престой и обиколки из емигрантските средища в Румъния през лятото на 1866 г. Левски се озовава в Тулча, а наскоро след това се улавя за учител в Еникьой.

На юг от Дунава са насочени и самоинициативите на други представители на революционната емиграция. Заслужава да се вгледаме в беглите, често противоречиви и несигурни сведения за емигрантските дейци, преминаващи през 1866 и началото на 1867 г. на десния бряг на Дунава със задачата да насърчат съмишлениците във вътрешността. Сред познатите случаи са тези на Стефан Караджа, Ив. Кършовски,